لە یادی 105 ەمین ساڵەی تاوانی کەمەڵکوژی ئەرمەنیەکاندا ...عەلی مەحمود محەمەد

دان نان بە حەقیقەتی یاسایی هەر تاوانێك لە هەر کونجێکی جیهان بگوزەرێت, ئەرکێکی ئەخلاقی و ویژدانییە, ئەگەر هەل نەمابێت بۆ راگرتنی, هەنگاوێکە بۆ بەرەو روبونەوەی تاوانە مەزنەکان لە جیهاندا, نموونە ئۆرۆگوای وەك یەکەم وڵات لە ساڵی 1965ەوە دانی ناوە بە کەمەڵکوژی ئەرمەنیەکان کە هیچ پەیوەندیەکی بە دەسیەکەوە نییە, یان کۆریای باشورو سوئید و کەنەداو هۆڵەنداو ... کە هەڵوێستی باشیان لەسەر دەسیەکانی ئەنفال و هەڵەبجە هەبووە, یان هۆڵەندا بازرگانێکی چەکی کیمیاوی خۆی بە ناوی فرانس ڤان ئانرات لە بەرامبەر هاوبەشیکردنی لە تاوانی هەڵەبجە سزای 16,5 ساڵ زیندانی دەدات, بەوەی چەکی کیمیاوی فرۆشتبوو بە رژێمی پێشووی عێراقی, ئەم هەنگاوە وەك ئەرکێکی دادپەروەرانەیە , تاوانی کەمەڵکوژی ئەرمەنیەکانیش هیچ نەبێت ئەوەندە بە کوردەوە دەبەسترێتەوە کە لەسەر خاکی ئێستای کوردستان ئەنجام دراوە, چۆن قوربانیانی تاوانی کەمەڵکوژی رۆهینجا دوای ئاوارە بوونیان بە بەنگەلادیش دەسیەکەیان جوێنرا لە لایەن دادگای تاوانی نێودەوڵەتیەوە, چونکە ئاوارەی وڵاتێکی ئەندامی دادگاکە بوون, بەپێی ئەرکی ئەخلاقی گەلی کوردە وەك گەلێکی جینۆسایدکراو دان بەو تاوانەدا بنێت وەك تاوانی جینۆساید, چۆن ئەمە خۆمان سواڵی ئەم داوایە لە جیهاندا دەکەین.

رێگات بکەوێتە مۆنمێنتی جینۆسایدی ئەرمەنەکان لە شاری یەریڤانی پایتەختی ئەرمینیا, تژییە لە وێنەی ئەفسەرو سەرەك عەشیرەتە کوردەکان بەشێوەی دڕندە و وەك جەلادی دڵڕەق وێنا کراون, وەك بەشداربوویەکی چالاك لە جینۆسایدکردنیان, ئەم وێنانە بونەتە بەشێك لە زاکیرەی ئەو گەلەو رۆژانە پیشان دەدرێت و لە گەڕیدا تەبلیغ دەکرێت, وێنەی دەرەبەگ و سەرەك خێڵ و شێخە کوردەکان کە هیچ پەیوەندیەکیان بە خەڵکە عامیەکەوە نییە و هەمیشە کەمینەی چەوسێنەرن بەرامبەر بە زۆرینەی خودی نەتەوەکەی خۆشیان, بەڵام دەسەڵاتدار و قسە رۆیشتوون, ئەم زاکیرە رەشە بە سانایی ناسدرێتەوە, بە دیدار و مجامەلەی کاتی دوژمنەکەم دەستمە کۆتایی نایات, لەبەردەم هەڵوێستدا ڕامان دەگرێت, لە بەرامبەردا نابێت تا کۆتایی سەرمان لە ژێر لمدا بشارینەوە لە ترسی هەڵوێست

دەربڕین و خۆ شاردنەوە لە حەقیقەت, نا بێت باجی دڕندەیی و تاڵان و
بڕۆی ئەو ئاغاو دەرەبەگ و سەرۆك خێڵانە عامیەی خەڵك بیدات,
پێویستە هەنگاو بنێین بۆ سڕینەوەی شوێنەوارەکان رابردوو, ئەویش
داننانە بە راستیەکان وەك ئەوەی لە حەقیقەتدا هەیە نەك وەك ئەوەی
دەمانەوێت و پینەو پەڕۆی بکەین, یاخود ناسیۆنالستە توندڕەوەکانی
ئەوان دەیانەوێت بیسەپێنن, یان وەك ئەوەی ناسیۆنالستەکان هەردوولا
کردویانە بە مەیدانی شەڕی موقەدەسە پوچەکانیان, هەمیشە دیلی
خەونی مەزن خوازین, دەبێت رێگا لە دەمارگیرە ئاینی و
نەتەوەییەکانی هەردوولا بگرین نەوت بە ئاگری رابردوودا بکەن.
ئەرمەنەکان لە پاڵ تورکیا سەرۆك عەشیرەتە کوردەکانی باکور و
سەرۆك عەشیرەتە عەرەبەکانی سوریاو تورکمان چەرکەس و قەرەجەکان بە
هاوبەشی تاوان دەزانن, بەڵام لە راستیدا ئەوان بەشداری تاوانن
نەك هاوبەش, چونکە بڕیار بە دەست و نەخشە داڕێژەر نەبوونە, تەنها
جێبەجێکار بوونە, ئەدی ئێمە وەڵاممان چییە لە بەرامبەر ئەم
تۆمەتبارکردنە کە پێگەکانی ئەنتەرنێت ویکیپیدیا پڕ کراوە لەم
زانیاریانە ؟., وەڵام سۆزداری داد نادات, یاساو مێژوو و ئامار
کاری خۆی دەکات.نکۆڵیکردن بۆخۆی درێژەدانە بە تاوان, رێگە گرتنە
لە سارێژ بوونی برینەکانی رابردوو, درێژەدانە بە شەڕی باوباپیران
و گواستنەوەیەتی بە نەفەقێکی تاریکدا بۆ نەوەی نوێ, گەلی کورد
بەرپرسیارێتی یاسایی هەڵناگرێت بەرامبەر بە تاوانی جینۆسایدی
ئەرمەنەکان, چونکە هاوبەش نییە لە تاوان, خاوەند دەوڵەت نەبووەو
بڕیار بەدەست نەبووە, سوارەی حەمیدیەش نە لەسەر داوای ئەو
دروستکراوە, نە هەمووشی کورد بوونە, نە بڕیارەکانیشی بە دەست
ئەوان بووە, بەڵام دەبێت دان بەوەدا بنێین هەزاران هاووڵاتی کورد
لە ریزی سوپای عوسمانیدا بوونە بەشداری تاوان بوونە, هاوشێوەی
جاشە کوردەکان لە باشوور کە بەرپرسیاری راستەوخۆی زۆرینەی
تاوانەکانی ئەنفالن, ئەو ئاغاو دەرەبەگانە وەك بەشێك لە سوپای
عوسمانی بەشدار بوونە لە تاوانەکە, بەشێکیان ناوی خۆیان ناوە
سوارەی حەمیدی□, ل□و□انەشە بەهانەکانی منیش جێگای رەزامەندی
ئەرمەنەکان نەبێت, کە خەون بە خاکێکەوە دەبین دانیشتووانەکەی قڕ
کراون, چۆن ناسیۆنالستێکی کورد خەون بە کورد بوونی شاری
کەرکوکەوە دەبینێت, بەردەوام لە گێڕانەوەی حەکایەتە
مێژوییەکاندایە, بەڵام رەقیبی بەهێزی لەمڕۆدا بۆ خاوەنداری
شارەکە بۆ پەیدا بووە.

وەك ئەرکێکی ئەخلاقی کورد دەبێت دان بە حەقیقەتی یاسایی تاوانەکە
بنێت, وەك چۆن ئێمە داوادەکەین کەیسەکانی جینۆسایدمان بە جیهان

بناسرێت, ئەوانیش مافی خۆیانە داوامان لێبکەن, هەرچەندە ئەمە دەستپێشخەریمان کرد لە یادی 100 ساڵەی تاوانەکە, 49 پەرلەمانتاری کوردستان دانیان نا بە حەقیقەتی یاسایی تاوانەکە کە جینۆسایدە” شانازیشە کە من هەمەتەکەم ئەنجامـدا”, پێویستیشە ئەو کوردە خەفرۆشانەی بەشدار بوونە لە تاوانەکە بناسرێن, ئاماژەیان وەك بەشداربووی تاوان پێبدرێت, لە مێژوودا وەك تاوانبار بناسرێن, دەبێت جێگاو رێگای مرۆڤەکان لە مێژوودا وەك خۆی نیشان بدرێت, ئیتر سەردەمی بە پیرۆزکردنی پاشا کۆرەکان بە کۆتا گەیشتووە, ئەستا سەردەمی دادگاییەکانی تاوانەکانی رابردووە و داوای لێبوردنکردنە لە دەندییەکان نەوەکانی پێشوو, ئەوە رێژە هەندێك جەنگ بە پیرۆز دەزانرا, ئەستا بە پێی بنەماکانی مافی مرۆڤ تاوانی قێزەونن, تاوان پیرۆزی نەماوە.

بە پێی بەچونی کوردبەیت چەکدارانی کورد لە ریزی سوپای حەمیدییە رێژەیان لە نێوان 10 بۆ 15% بووە, وەك ئاماژەی پێ دراوە: “لە مێژوودا ئەرمەنەکان چەند جارێك کەوتونەتە بەرشاڵاوی لەناوبردن و جینۆسایدکردن کەدیارترینیان لەساڵی (1915) لەلایەن تورکە عوسمانییەکانەوە ئەنجام دراوە.کورد هەرچەندە خۆشی بەرشاڵاوی لەناوبردن و جینۆساید کەوتووە، بەڵام تێوەگلاوە لەجینۆسایدکردنی ئەرمەنەکان بەهۆی بەکارهێنانیان وەکو جاش و بەکرێگرتە لەلایەن عوسمانییەکانەوە (نزیکەی لە15% سوارەی حەمیدیە کورد بووە).هەرچەندە کورد بەتایبەتی کۆنگرەی نەتەوەیی و پەکەکە چەند جارێك داوای لێبوردنیان لەئەرمەنەکان کردووە،بەڵام ئەرمەنەکان بەتایبەتی لەئەرمینیا زۆر دەمارگیرو ڕەگەزپەرستن بەرامبەر بەکورد- لاپەڕەی هەڵنەدراوەکان هەر جارەی لاپەڕەیەك-ئەرمەنەکان و گولەنییەکان-ئامادەکردنی: مامۆستا پێشڕەو (پێشڕەو ئیسماعیل)” ”سوارەی حەمیدییە کە لە ساڵی 1891بە فەرمانی سوڵتان پێکهێنرا لە, (ئەلبان و چەرکەس و کورد) نەك بەتەنیا کورد، لە باسکردنی ژمارەی سوارەی حەمیدیدا زۆر نووسەر کەوتوونەتە هەڵەوە دەڵێن: سوارەی حەمیدی هەمووی کوردبوون، ئەمەش بەپشتبەستن بە سەرچاوە تورکەکان بووە، بەڵام ئەمە دوورە لەڕاستییەوە، راستییەکەی ئەوەیە کە رێبەرت ئۆلسن باسیکردووە کە دەڵێت: ژمارەی سەربازی سوارەی حەمیدی بریتیبوو لە (53) هەزار، محەممەد رەسوڵ هاوار لەکتێبەکەیدا (کورد و باکووری کوردستان بەرگی یەکەم) ناوی نووسەرێك بەناوی (مەروان ئەلمدەوەر) دێنێت و دەڵێت: نووسەر ئاماژە بەوەدەکات کەی ژمارەی کورد لە سوارەی حەمیدی تەنها (10) هەزار کەس نەك هەمووی کورد بووبن، ئەمەش کەسانی ماستاوچی و بەرتیلخۆری وەك(ئاغا و دەرەبەگی دژە کورد و ئەرمەن) ئەمانە چەند زیانیان بە ئەرمەن گەیاند زۆر

لەوەزیاتر زیانیان بەخودی کوردەکان گەیاندووە، -پەیوەندی کورد و ئەرمەن- بەتاوانی کورد لە جینۆسایدی ئەرمەن- نووسینی: ئارام مەجید شەمەرانی".

ئەرمەنەکان بەخۆشیان هەموو سوارەی حەمیدییە بە کورد نازانن, بەڵکە بە زۆرینەی دەزانن لەناو پێکهاتەکان, دان بەوەشدا دەنێن ئەو هێزە بۆ بەرەو روبونەوەی روسیا پێك هاتوە نەك بۆ گیان ئەوان, گوایە لە کورد و چەرکەس و تورك و تورکمان و قەرەج پێك هاتووە, رۆڵیان زیاتر لە رۆڵی جانجویدەکانی دارفور دەچێت"
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AC%D8%A7%D8%B2%D8%B1_%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%85%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D8%A9

"." , هەندێك لە فەرماندەو سەرۆك عەشیرەتە کوردەکان لە چوارچێوەی ئەو پرۆسەیەدا تاوانی قێزەونیان ئەنجامداوە وەك بەشێك لە سوارەی حەمیدیە, بەڵام بەشێوەی سستاماتیك وەك بڕیاردەر کوردەکان بەشداریان نەکردووە لە تاوانەکە, چونکە دەوڵەتیان نەبووە و بڕیار لای ئەوانەوە دەرنەچووە, ئەوەی کراوە وەك نۆکەری و بەشداری بووە لە تاوانەکە, یاخود لە ژێر کاریگەری بیری ئاینیدا وەك بەشێك لە خەلافەت ئەنجامدراوە, کە دواتر پەلامارەکان سەرجەم کریستان و ئێزیدیەکانی هەرێمەکەی گرتەوە, بۆیە تاك لایەنە نابێت سەیری روداوەکان بکرێت.

نابێت هەڵوێستی ناسیۆنالزمە راستگەراکانی پۆڵەندا و فەرەنساو …هتد دوبارە بکرێتەوە لە نکۆڵیکردن, دەبێت بە سنگێکی فراوانەوە ئامادەی دیالۆگ بین, لە کاتێکدا خۆمان قوربانی جینۆسایدین, " دامەزرێنەری بەرەی نیشتمانی فەرەنسی نکۆڵی هۆلۆکۆست دەکات, دەڵێت بە بەشێك لە وردەکاری جەنگی جیهانی دووەمی دەزانین, تەنانەت لە یاداشتەکانی بە توندی داکۆکی لە فلیپ بیتان سەرۆکی حکومەتی فیشی پاشکۆی هیتلەر دەکات لە فەرەنسا, حکومەتی راستگەرای پۆڵەنداش بڕیاری 3 ساڵ زیندانی بۆ ئەوانە دەرکردووە کە هەندێك لە هاوکارانی پۆڵەندی نازیەکان بە هاوبەش دادەنێن لە تاوانی هۆلۆکۆست, ئەمەش وەك داکۆکیکردن لە کەرامەتی نیشتمانی دەزانن, ئەمە بەخۆی نکۆڵیی تاوانی هاوبەشانی نازیەکانە و داکۆکیە لە هاوبەشانی تاوانەکانی نازیەکان, دەسەڵاتی شاری سربرنیتشا بەرزترین ڕێز لێنانی بەخشی بە میلوارد دودیك سەرۆك ئەرکانی سوپای بۆسنە کە نکۆڵی کۆمەڵکوژی سربرنیتشا دەکات, نەتەوەپەرستی و ئاین پەرستی ئەمانەی دەوێت, لە کوردستانیش بهانە بە تاوانەکانی پاشای کۆرە دەهێنرێتەوە بەرامبەر بە ئێزیدییەکان , تاوان لە چ ژینگەو چوارچێوەی بەهانەیەك ئەنجام بدرێت تاوانە, دادپەروەری مامەڵە لە گەڵ ئەنجامەکان دەکات نەك بهانەکان .

نک□یکردنی تاوان, بۆخۆی درێژە دانە بە تاوان بەشێوەی نەرم, مرۆڤایەتی رۆژ لە دوای رۆژ دەگات بە حەقیقەتەکانی ڕابردوو, سەردەمی شاردنەوەی زانیاری و حەقیقەتەکان بەسەر چووە , پیرۆز کردنی دڕندەیی لە هیچ چوارچێوەیەك ئاینی یان ناسیۆنالستی جێگای نەماوە, بۆیە رۆژێك زووتر دان نان بە حەقیقەت ئارام بەخشترەو جوانکردنی سیمای گەلە, کریس ئەندەرسن سەرنووسەری گۆڤاری وایەرد دەڵێت "زانیارییە زۆرو زەبەنەکان لە سەردەمی ئەنتەرنێت, هەموو راستیەکان ئاشکرا دەکات, پێویست بە زانست و تیۆری ناکات", بۆیە نکۆڵی کردن وەك سەرکردنە ژێر لمە لە سەردەمی ئەنتەرنێت و زانیارییە بێ کۆتاکاندا. نەتەو□ پەرستی و ئاین پەرستی چاوی مرۆڤەکان لە ئاست دانان بە راستیەکان و حەقیقەتی مێژویی کوێر دەکات, مرۆڤایەتی لە بیرکردنەوەدا دەکوژێت , هەڵوەدای پاکیزەیی نەتەو□ و ئاینە, بۆیە بە نەنگی دەزانێت دان بە ناشرینیەکان رابردوودا بنێت, مەلای خەتێکان تازە پاکژ نابنەوە لە هەمبەر مێژووی کورددا بە گزگلەکان.
سەیری هەڵوێستی ناسیۆنالیزمی تورك موتوربە کراو بە ئاین بکەن, بڕوان□ هەڵوێستە شەرمەزاریەکانیان نەك لە شاری قۆنیای, بگرە لە لاهای و برۆکسل,لە 2ی حوزەیرانی 2016 دا, بۆندستاغی ئەڵمانیا دانی نا بە تاوانی جینۆسایدی ئەرمەنەکان, پێشتریش بەلجیکا هەمان هەنگاوی نابوو, ئەوەی لای من گرنگە لە پرۆسەی دان نان بە تاوانی جینۆسایدی ئەرمەنەکان لە پەرلەمانی ئەڵمانیا و بەلجیکا, بۆچونی دوو پەرلەمانتاری توركە لە پەرلەمانی ناوەندی ئەڵمانیا و پەرلەمانی هەرێمی برۆکسل لە بەلجیکا, هەردووك بە پاشناوی ئۆزدەمیر ناوەکانیان هاتووە, یەکیان پیاو چەپی زینگە پارێز و ئەوی دیکە ژنی حیجاب لەسەر نەتەوەیی ئیسلامی, هەردوکیان لە دایك بووی دەرەوەی تورکیا و پەروەرد□ی زینگەی رۆژئاوان, ئەم دوو ئۆزدەمیرە بە دوو هەڵوێستی پێچەوانە سەبارەت بە دۆسیەی جینۆسایدی ئەرمەن دەناسرێنەوە, یەکیان پێشەنگ لە بواری ناساندنی, بیرکردنەوەیەکی مرۆڤدۆستانەی ئەنتەرناسیۆنالستانە, ئەوی دیکە سەرسەخت لە ئاست رەتکردنەوەی حەقیقەتەکان, بە بۆچونی ئاینی و ناسیۆنالیزمەوە لە ئاست ئەو هەموو وێنە پڕ تاوانە قێزەون و ئێسك و پروسکە هەژێنەرە هەڵوێست وەردەگرێت و ئینکاری تاوان و عەدالەت و حەقیقەت دەکات, چاو دادەخات و کاروانی قوربانییەکان نابینێت.

جیم ئۆزدەمیر لە دایك بووی 21ی دیسەمبەری 1965ی شاری باد ئۆراخی ئەڵمانیا, بنەچە چەرکەسی تورکیا, سەرۆکی لیستی سەوزەکان لە پەرلەمانی ئەڵمانیا, کە پێشتر لە ساڵی 2007 بە پێی بڕگەی 301ی

دەستوری تورکیا سزا درابوو، بە تاوانی پێشێلکردنی (یاسای سوکایەتی بە ناسنامەی تورکی) بە پێی یاساکە تاوانە دان بە کەمەکوژی لە تورکیا بنرێت وەك ئەوەی لە پێوەندای ناو یەکێتی ئەوروپا پەسەندکرا، ج ئەزدەمیرو و چەند پەرلەمانتارێکی پارتەکەی تەمەتبارکران بە پێشێلکردنی ئەو بەگەیە لە دەستوری وڵات، بەهۆی هەڵوەستیانەوە لە سەر دەزی ئەرمەن و عەلەویەکان کە هەیانبوو، کە پێشتر بەهەمان تاوان و پێشێلکردنی هەمان بەگەی دەستوری تورکیا نووسەری گەورەی ئەرمەنی هرانت دینك سزا دراو دواتر تیرۆر کرا، هاوکات ڕۆمانووسی ناسراو ئەرهان بامۆك هەڵگری خەباتی نۆبەی ئەدەب بەهەمان بەگەی دەستور سزادراوە، واتا ئەوەی جیناتی مرۆڤبوونی هەڵگرتبەت دەبێت سزاکەی بخوات، ج ئەزدەمیر پارتەکەی بە بەنەی یادی 101 ساڵەی وەبیرهێنانەوەی تاوانەکەوە لە 24ی نیسانی 2016 دا، پرۆژەی ناساندنی تاوانی کەمەکوژی ئەرمەنیەکانی لە تورکیا بە جینۆساید پێشکەش بە پەرلەمانی ئەڵمانیا کرد، لە ڕۆژانی پێش دەنگدانەکە جیم ئەزدەمیر بەهۆی هەڵوەستە شێلگیرانەکەیەوە لەسەر دەسیەکە، دەکەوێتە بەر هەڕەشەی تورکە ئیسلامی و ناسیۆنالیستەکان، لە گوێی نەدا بە هەڕەشەکان لە وتەکەیدا لە پەرلەمان لە چرکە ساتی پێش دەنگدانەکە وتی: (80-90%ی سەرجەم هاووڵاتیانی ئەرمەن، 98%ی پیاوانیان،100%ی پیاوانی ئاینیان لەناو براون لەو تاوانە) هاوکات لە بەشەکی دیکە لەدوانەکەی هەمان ڕۆژی لە پەرلەمانی ئەڵمانیا وتی: هەموو ئەو تاوانانەی ئەڵمانیا بەرامبەر بە گەلانی ئەوروپا ئەنجامی داوە دەبێت بە جینۆساید بناسرێت ، ج ئەزدەمیر لە درێژەی بەچونەکەیدا رایگەیاند گرنگە دان بە رابردوومان بنێن، نابێت تورکیا شانازی بە رابردووی خۆیەوە بکات، دەبێت رابردوو قبوڵ بکرێت وەك خۆی.تەواو دژ بەم هەڵوەستە ئەخلاقیانەیەی ج ئەزدەمیر بەرامبەر بە کەمەکوژی گەلەك کە وەتەکەی خۆی ئەنجامی داوە، خاتوو ئەزدەمیر لە دایك بووی 7ی دیسەمبەری 1982 ی شایربەکی بەلجیکا، یەکەم پەرلەمانتاری حیجاب لەسەر لە ئەوروپا، پەرلەمانتار لە پەرلەمانی هەرێمی برۆکسل لەسەر لیستی پارتی ناوەندی دیموکراسی مرۆڤایەتی CDH، هەڵوەستەکی دژ بە هەڵوەستەکەی ج ئەزدەمیر وەردەگرێت، نکۆڵی تەواو لە بوونی تاوانەکە دەکات، ئەو لە یادی 100 ساڵەی ئەم تاوانە قەزەونەدا، لە بەرامبەر ئەوەی ڕەتی کردەوە وەڵام بە پرسیارەکانی کەنالەی ئاڵ تی ئێف بداتەوە سەبارەت بە پرسی جینۆسایدی ئەرمەنەکان لە تورکیا، لە بەرواری 29ی ئایاری 2015 لە پارتەکەی دەرکرا، ئەمەش روداوێکی گرنگ و هەنگاوێکی ئەخلاقیانەی دەخشکەر بوو، لیژنەی ئەخلاقی پارتی ناوبراو نای.

هەر لەم پەیوەندەدا لە بەرواری 24ی نیسانی 2015 کە یادی 100

ساڵەی تاوانی کۆمەڵکوژی ئەرمەنەکان , 6 پەرلەمانتاری بەلجیکی بە ڕەگەز تورك ئەو رۆژە ئامادەی پەرلەمان نەبوون, بۆ ئەوەی بەشداری نەکەن لەو خولەکە بەدەنگیەی لە پەرلەمانی بەلجیکا راگەیەنرا بۆ گیانی قوربانیانی ئەرمەنی لە یاداوەری 100 ساڵەی تاوانەکە, خۆیان لە دانیشتنەکە دزییەوە, ئەمە چ کارێکی نا ئەخلاقیانەیە ,سەیر کەن ئاین شەو رۆژ ئیدعای رەوشت دەکات, کەچی هەندێك جار دەبێتە فاکتەر بۆ کاری نا ئەخلاقانە,بۆ دوای دەرکردنی خاتوو ماهینەر ئەزدەمیر لە پارتەکەی, تورکە ئیسلامی و ناسیۆنالستەکان لە برۆکسل و ئەستەمبوڵ خۆپیشاندانی ناڕەزایەتیان بۆ پشتیوانیکردن لە هەڵوەستەکەی بەڕێوەبردو وەك قارەمان ناسانديان, تەنانەت ئەردۆگان و کچەکەی سومەیە هاتنە سەرخەت بۆ توندی رەخنەیان لە دەرکردنی ناوبراو لە پارتی ناوەندی دیموکراسی مرۆڤایەتی CDHگرت, خۆپیشاندەران لەسەر لافیتەکانیان نوسیبوویان “ماهینەر ئەزدەمیر شەرەفمانە” شەرەف لای ئەوان داکۆکیکردنە لە دڕندەییەکانی رابردوو و غروری نەتەوەیی و ئاینی.

هەر لەم بارەیەوە رۆژی پێنج شەممە بەرواری 22ی شوباتی 2018, پەرلەمانی هۆڵەندا بە زۆرینەی 142 دەنگ لە کۆی 150 دەنگ , بڕیاری بە جینۆساید ناسینی کۆیسی جینۆسایدی ئەرمەنی دا, هاوکات بڕیاری دا وەزارەتی دەرەوەی هۆڵەند 5 ساڵ جارێك بەشداری مەراسیمی ساڵوەگەڕی تاوانەکە بکات, لە پڕۆسەی دەنگدانەکە 3 پەرلەمانتار دژ بە بڕیارەکە وەستانەوە, ئەوانیش هەر سێکیان بە رەگەز تورك بوون” Farid Azarkan, Tunahan Kuzu, Selçuk Öztürk” لە پارتی ” DENK “ , لە کاتێکدا پارتی ناوبراو خۆی بە چەپ و سۆسیال دیموکرات دەزانێت و لە 9ی فیبریوەری 2015 لە پارتی کاری هۆڵەندی جیابوەوە, سەرجەم چەپەکانی دی ناو پەرلەمان دەنگیان بە بەڵێ بوو بە بڕیارەکە, ئهم بەناو سۆسیال دیمکراتانە وابن, ئەدی دەبێت هەڵوەستی ناسیۆنالست و ئیسلامیەکان چۆن بێت؟.نموونە جوانەکانیش هەن وەك ئاماژەمان بۆ هەندێکین کرد, دنیا هەمووی روە تاریکەکە نییە, ئەگەر کۆمینەش بن, وەلێ بەڵگەو داکۆکییەکانیان دەرخەری راستییەکان و دادپەروەرییە, نموونەیەکی دی لەو جوانیانە تانەر ئاکچەمە, لە سەرەتای ئەمساڵ 2020 سەرەکی فەڕەنسا دەستخۆشی لە تانەر ئەکچام مێژووناسی تورك کرد کە لە پەرتوکێکدا بۆ بەڵگەوە سەلماندویەتی دەوڵەتی عوسمانی فەرمانی دابوو بە جینۆسایدی ئەرمەنەکان” , ئیمانوئێل ماکرۆن وتی :” پەرتوکەکەی ئەکچام دانپیادانانێکی زانستیانەیە بەو تاوانە ڕێکخراوەی کرابوو، وە ئەو ڕاستیانەی ئاشکراکرد کە هەندێك دەیانویست ونی بکەن و نکۆڵیی

لە مێژوو بکەن, مێژوو لەسەر بنەمای درۆ نانووسرێتەوە.
” ئەنجومەنی ئەرمەنەکان CCAF لە میانەی کۆنگرەکە مەدالیای ئازایەتییان بەخشییە تانەر ئەکچام.پرۆفیسۆر تانەر ئەکچام زیاتر لە 35 ساڵە لەسەر پرسی جینۆساید کاردەکات , مێژوونووس و سۆسۆلیجستە, لە زانکۆی کلارك لە ئەمەریکا کاردەکات, توێژەری باڵایە لە سەنتەری هەلۆکۆست , دوو پەرتوکی لەسەر جینۆسایدی ئەرمەن نووسیووە ” اوامر قتل و الفعل المشين ” , بابەتی لەسەر جینۆسایدی کوردیش هەیە, دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی بە تاکە رێگای دوبارە نەبوونەوەی جینۆسایدی کورد دەزانێت, هاوکات 9 ساڵ لە زیندانەکانی تورکیا بووە بە تۆمەتی سەرنوسەری گۆڤاری لاوانی شۆڕشگێڕی چەپگەرا.رۆژی سێشەممە بەرواری 17ی یەنایەری 2018, پەرلەمانی ئەرمینیا دانی نا بە جینۆسایدی ئێزیدیەکان, دەکرێت ئەم هەنگاوە بکرێتە سەرەتایەك بۆ دان نان بە حەقیقەتەکانی رابردوو و سارێژ کردنەوەی برینە قوڵەکان, هەرچەندە ئەوان بەچوونی تایبەتیان لەسەر دۆزی ئێزیدی هەیەو دایە بەن لە کەی گەلی کورد.
لە کۆتادا دەڵێم, دەمانەوێت ببین بە ئیسماعیل بێشکچی و هادی عەلەوی و کازم حەبیب و ئەحمەد تورك و تانەر ئەکچام و ئەرهان باموك و …, یان باخچەلی و میشل عەفلەق…و نموونەکانیان, مێژوو پڕە لە هەڵوێستی بەشی دووەم, وەلە داهاتوو بە نموونە دگمەنەکانی بەشی یەکەمە, لە کردنەوەی گرێکانی گرێ کوێرەکانی مێژوو, زۆر لە مرۆڤە موقەدەسەکانی رابردوو وردو خاش دەکات, مرۆڤە پیرۆزەکانی رابردوو زۆریان وەك پاشای کەرە لە ئاست گەورەیی تاوانی کۆمەڵکوژی ئێزیدیەکان لە پیرۆزی دادەماڵرێن و چاوەڕوانی دادگایی مێژوو دەکەن, بۆیە با چاوەڕوان بین مێژووش خوێندنەوەی تازەی بۆ بکرێت و سەرلەنوێ بنووسرێتەوە, با ئەمەش بچینە پاڵ ئەو گەل و وڵاتانەی دانیان ناوە بە جینۆسایدی هەلۆکۆست و ئەرمەنیەکاندا, نکۆڵیی لەوتاوانانە سزا بدرێن, گوێ هەر لەوەیە با سەمای بۆ بکەین.